

پیتر خیل

استفاده و سوء استفاده از تاریخ

ترجمه حسن کامشاد

فهرست

۹	درباره نویسنده
۱۳	یادداشت نویسنده
	بخش اول استفاده و سوءاستفاده از تاریخ
۱۷	فصل یکم
۳۷	فصل دوم
۵۹	فصل سوم
	بخش دوم آیا می‌توانیم الگوی گذشته را ترسیم کنیم؟
۸۳	مناظره پیترو خیل با آرنولد توین بی
۱۰۳	نمایه

درباره نویسنده

پروفسور پیتر خیل^۱ (۱۸۸۷-۱۹۶۶)، مورخ نامدار هلندی، از ۱۹۱۹ تا ۱۹۳۵ استاد تاریخ هلند در دانشگاه لندن، و از ۱۹۳۶ تا ۱۹۵۸ استاد تاریخ جدید در دانشگاه اوترخت هلند بود. او تحصیلات خود را در دانشگاه لیدن^۲ به انجام رساند و از آنجا درجه دکتری تاریخ گرفت. در ۱۹۱۳ با سمت خبرنگاری یکی از روزنامه‌های روتردام به لندن رفت و شش سال نخست اقامت در انگلستان را در میان تلاطم جنگ جهانی اول گذراند. پس از جنگ به استادی کرسی نوبنیاد تاریخ هلند در دانشگاه لندن برگزیده شد و سالیانی در این مقام به تدریس و ترویج تاریخ و تمدن کشور خود پرداخت. پیتر خیل یکی از پایه‌گذاران نهضت نوین فلاندر بود که در دهه‌های ۱۹۲۰ و ۱۹۳۰ رونق یافت و خویشی و پیوند مردم هلند با فلاندر را تبلیغ می‌کرد. همین مضمون الهام‌بخش وی در تفسیر تازه تاریخ هلند، و پیکار با ضد حکومت بروکسل شد: شورش هلند، ۱۵۵۵-۱۶۰۹^۳ (۱۹۳۲) و هلند

1. Pieter Geyl

2. Leiden

3. *The Revolt of the Netherlands, 1555-1609*

تقسیم شده، ۱۶۰۹-۱۶۴۸ (۱۹۳۶) از دستاوردهای این دوره از زندگی اوست. فزون بر این، در شماری از فعالیت‌های سیاسی رادیکال دیگر نیز شرکت داشت و، بدین سبب، در ۱۹۳۵ که نامزد کرسی استادی تاریخ هلند در دانشگاه اوترخت^۲ شد، مقامات بالا با وی مخالفت کردند، ولی شهرت خیل آنان را ناکام گذاشت.

آن‌گاه جنگ جهانی دوم درگرفت و آلمانی‌ها پیتر خیل را گروگان گرفتند. سیزده ماه در بوخنوالد^۳، و بیش از دو سال در اردوگاه‌های گوناگون دیگر زندانی بود. در ۱۹۴۴، اندکی پیش از پایان جنگ، آزاد شد. در مدت اسارت چند قطعه شعر سرود که مخفیانه منتشر شد؛ همچنین یک رمان پلیسی و کتاب مشهور ناپلئون، موافق و مخالف^۴ (۱۹۴۴) را نگاشت. پس از بازگشت به هلند، به نهضت مقاومت پیوست و دیگر بار جان خود را به خطر انداخت. جنگ جهانی دوم، به هر حال، نقطه عطف زندگی وی بود، و در پایان جنگ بود که این شورشی کهنه‌کار، خود را در جامعه دانشگاهی اروپا شخصیتی مرجع و عالی مرتبه یافت.

ولی این شهرت آسان به دست نیامد چراکه آسیب بزرگش آن بود که خیل نتوانست تاریخ اقوام هلندی زبان^۵، کار عمده خود را به پایان برساند. پس از جنگ، پیتر خیل وقت خود را بیش‌تر صرف نوشتن مقالات جدلی کرد. بی‌جهت نیست که مجلدات مجموعه مقالات خود را نبردها و زورآزمایی‌ها^۶، مباحثه با مورخان^۷ (۱۹۵۵)، و برخوردها در تاریخ^۸ (۱۹۶۱) نام نهاد.

آماج یکی از این درگیری‌ها، کتاب سترگ مطالعه‌ای در تاریخ^۹ آرنولد جوزف توین‌بی^{۱۰} بود که یکی از اشتغالات ذهنی پایدار زندگی خیل شد. (مناظره رادیویی این دو استاد در قسمت دوم کتاب حاضر آمده است.)

1. *Divided the Netherlands, 1609-1648*

2. Utrecht

3. Buchenwald

4. *Napoleon, For and Against*

5. *History of Dutch-Speaking peoples*

6. *Battles and Tourneys*

7. *Debates with Historians*

8. *Encounters in History*

9. *A Study of History*

۱۰. رجوع کنید به: صفحه ۶۳، پانوش ۵ کتاب حاضر. (مترجم)

درباره نویسنده ۱۱

در حین سفرهای مکرری که پیتر خیل برای تدریس و ایراد خطابه به امریکا داشت، گذشته از درس‌گفتارهای متعدد دانشگاهی، که استفاده و سوءاستفاده از تاریخ نمونه‌ای از آنهاست، کتابی هم درباره «جنگ‌های داخلی امریکا» نگاشت.

پیتر خیل در واپسین سال‌های زندگی خود، هم در هلند و اروپا و هم در امریکا، به افتخارات بسیاری نایل شد، و در ۱۹۶۶ در هلند درگذشت.

WWW.30BOOK.COM

یادداشت نویسنده

کتاب کوچک حاضر مرهون دعوت دانشگاه ییل از من برای ایراد درس‌گفتارهای تری^۱ در ۱۹۵۴ است که نمی‌توان آن را بدون قدردانی گذاشت. سپاس من نه تنها برای افتخاری است که نصیبم شد، بلکه این دعوت تشویقم هم کرد تا اندیشه‌هایی را که پس از جنگ ذهنم را مشغول داشته بود و تاکنون کمابیش پراکنده بیان شده است، به شکل همبافت و پیوسته ارایه کنم. این اندیشه‌ها همواره با مسائل واقعی تاریخی و تاریخ‌نگاری سخت درهم‌تنیده است — برای نمونه کتابم ناپلئون، موافق و مخالف، و شماری مقاله و خطابه که زیر عنوان مباحثه با مورخان به چاپ رسیده است.

خاطرات خوش اقامت کوتاهم در نیو هیون^۲، در اکتبر ۱۹۵۴، و پذیرایی گرم و محبت‌آمیز همکاران و دانشجویان هرگز از یادم نخواهد رفت. سپاس ویژه از دیوید هورن^۳، که در تهیه این درس‌گفتارها برای

1. Terry

2. New Haven

3. David Horne

۱۴ استفاده و سوءاستفاده از تاریخ

انتشار یاری‌ام داد و سخت‌گیری‌های مرا برتافت، و قدردانی از شماری
پیشنهادهایش که با خرسندی پذیرفتم.

پیتر خیل

اوترخت، ۷ آوریل ۱۹۵۵

WWW.30BOOK.COM

بخش اول

استفاده و سوءاستفاده از تاریخ

www.30Book.com

فصل یکم

آنچه در زیر خواهد آمد، موضع من در مقام یک مورخ است نه یک فیلسوف. از آن جا که سروکارم با پاره‌ای جنبه‌های کلی تاریخ خواهد بود، خود را ناگزیر از تحلیل همه مفروضاتم نمی‌بینم. دیدی بنیادی از حیات در ارتباطش با ازلیت بی‌شک رهنمون اندیشیدن من است، این را می‌توان از برداشتم از مطلب به حدس یا قیاس دریافت. روش کارم، به فراخور پیشه‌ام، عینی و عملی خواهد بود. از روی تجربه گفت‌وگو خواهم کرد، و به مقتضای عمر نسبتاً درازم به مسائل خواهم نگریست، عمری که می‌توانم بگویم وقف نه تنها مطالعه گذشته بلکه مشاهده جهان پیرامون شده است، و گه‌گاه هم کوشیده‌ام سهمی کوچک در کشاکش‌های آن داشته باشم.

این بدان معنا نیست که خیال دارم فصلی از زندگی‌نامه خود را ارایه دهم. سعی خواهم کرد مشاهدات شخصی خویش و چاره‌جویی‌های کارساز را با روند کلی اندیشه‌ورزی و عملکرد تاریخی درآمیزم؛ و چون نمونه بارز پژوهنده نوجوی تاریخم — لاقلاً خودم چنین می‌پندارم — دستاوردم می‌باید چیزی کاملاً طبیعی از آب درآید. به علاوه، چون خود را مورخ می‌خوانم و درباره تاریخ می‌نویسم، به پیشینه تاریخی نیازمندم: امروزه اعتقاد

به پیرامون خود که می‌نگریم، نخستین چیزی که جلب توجه می‌کند اندیشهٔ جهانی است آکنده از تاریخ مثله‌مثله یا تحریف شده و مالا مال از اساطیر تاریخی که، با همهٔ دوری از واقعیت‌های گذشته، در وضعیت کنونی ما بی‌تأثیر نیست. باید پذیرفت که نقش اجتماعی تاریخ در خدمت به بشر همسانِ حافظه است که فرد بدون آن در برابر مخاطرات هستی خویش چندان تابِ مقاومت ندارد؛ و در این میان وظیفهٔ مورخ که به‌حق بازتاب‌دهندهٔ امور واقع است، در مواردی نتایجی را تلقین می‌کند که مخاطرات زیادی در پی دارد. چنین مورخی تفسیرش از وقایع مبتنی بر نتایج شخصی است و تاریخ را در هیئت اسطوره جعل می‌کند. ویژگی عجیب اسطوره این است که پندار خود را جانشین اندیشهٔ راستین می‌کند. حال آن‌که مورخ، آموزش دیده است تا حقیقت را از اسطوره تمیز دهد. مورخ امروزی باید بهوش باشد و بیدار. از این‌رو، دوران و اندیشه‌ای را شتاب‌زده به هم‌گیره نمی‌زند: در ورای اندیشه در پی آدم‌های سرکش و مبارز می‌گردد. در ورای گمنامی یک طبقه، یک ملت، یک فرقه و یک واقعه جویای سایه روشن‌های گوناگون است. اما چرا و چگونه مورخی سودای جعل تاریخ به‌سرش می‌زند؟ مورخی که غلام حلقه به گوش واقعیت‌ها نیست و تفسیرش از امور واقع متقن و علمی است چه می‌کند؟ چرا کنش و واکنش مورخ و امور واقع، یا به تعبیری، تقابل حال و گذشته بی‌پایان است؟ کتاب حاضر با تأمل دربارهٔ چنین پرسش‌هایی بینش تاریخی ما را گسترش داده و ژرفا می‌بخشد.

فرهنگ جاوید

۹۰۰۰ تومان

